

KALATALOUSALAN YRITYKSILLE TALOUDELLISEN TILANTEEN PERUSTEELLA
MYÖNNETTÄVÄSTÄ AVUSTUKSESTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN
MUUTTAMINEN

Esityksen pääasiallinen sisältö

Kalatalousalan yrityksille taloudellisen tilanteen heikentymisen perusteella myönnettävästä avustuksesta annettua valtioneuvoston asetusta (369/2020) ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen nojalla myönnettävän tuen myöntämisen edellytykset olisivat mahdollisimman pitkälle yhdenmukaiset yritysten määräaikaista kustannustuesta annetun lain (508/2020) nojalla myönnettävien tukien (jäljempänä *yleinen kustannustuki*) edellytysten kanssa. Mainittua lakia ei sovelleta kalatalouden yritystoimintaan. Lain 1 §:n perusteluissa (HE 91/2020 vp) on todettu, että kalatalouteen sovelletaan erillisiä valtioneuvoston päätöksiä ja että maa- ja metsätalousministeriö vastaa tältä osin komissiolle tehtävistä valtioneuvoston päätöksistä ja tukijärjestelmien valmistelusta. Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus valmistelee yleistä kustannustukea täydentävän tuen yleisen kustannustuen kanssa yhtäläisellä kriteeristöllä myös kalataloudelle (eduskunnan vastaus EV 93/2020 vp.).

Yleisessä kustannustuessa ja kalatalousalan yrityksille voimassa olevan asetuksen nojalla myönnettävässä avustuksessa) on eroavaisuuksia mm. avustusmäärän, avustettavan ajanjakson, vertailukauden sekä liikevaihdon vähimmäismäärän osalta. Kalanjalostuksen sekä tukku- ja vähittäiskaupan osalta voidaan avustuksen ehtoja ja määrää muuttaa vastaamaan pitkälti yleistä kustannustukea. Tuen enimmäismäärää ei kuitenkaan voida nostaa valtioneuvoston päätösten vuoksi yhtä korkealle kuin yleisessä kustannustuessa.

Sen sijaan kalatalouden alkutuotannon osalta ei ole mahdollista soveltaa täysimääräisesti yhtäläistä kriteeristöä ja periaatteita tuen myöntämiseksi. Erityisen haastavaa on soveltaa liikevaihdon alentumaan liittyvää kriteeriä siten, että kevään liikevaihtoa verrattaisiin edellisen vuoden etukäteen määriteltyyn vertailuajankohtaan. Alkutuotannossa kyse on syklisestä toiminnasta, jossa liiketoiminnan vuodenaikojen ja vuosien väliset eroavaisuudet ovat luontaisesti hyvin suuret. Lisäksi toimialaan vaikuttaa voimakkaasti lohien maailmanmarkkinoiden kehittyminen. Voimassa olevan asetuksen 7 §:n 2 momentissa avustuksen myöntämisen edellytykseksi asetetaan, että yrityksen taloudellisen tilanteen on heikennyttävä merkittävästi covid-19-epidemian takia, mutta vertailua ei ole tarkkarajaisesti sidottu tiettyyn ajanjaksoon.

Covid-19-epidemiolla on ollut voimakas vaikutus kansainväliseen kalakauppaan ja kalan kysyntään. Kaikilla päämarkkina-alueilla (Aasia, Eurooppa ja Amerikka) markkinakysyntä pienentyi voimakkaasti erityisesti ravintolasektorin kysynnän romahtamisen vuoksi ja lisäksi tuorekalan logistiikka oli vaikeuksissa lentoliikenteen supistuessa. Kysynnän supistuminen johti arvioiden mukaan ylituotantotilanteeseen erityisesti Norjassa. Tämä merkitsi lohien hinnan laskua, jota vielä Norjan kruunun kurssin heikkeneminen suhteessa euroon on voimistanut. Suomeen tuodaan halpaa tuontilohikalaa eikä hinta todennäköisesti palaudu normaalille tasolle vuoden 2020 aikana, vaan arvioiden mukaan vasta vuoden 2021 puolivälissä.

Vesiviljelyssä tuotanto on syklistä siten, että kala kasvatetaan kasvukauden aikana (keväästä syksyyn) ja tuodaan markkinoille syksyllä ja talvella. Lohen maailmanmarkkinahintojen alentuminen covid-19-epidemian vuoksi vaikuttaa edelleen syksyllä ja sen vuoksi epidemian vaikutusta toimialaan voidaan arvioida vasta syksyllä. Erityisesti näistä syistä johtuen kalatalouden alkutuotannossa sovellettaisiin nyt voimassa olevan asetuksen mukaisia myöntämiskriteereitä, jotka ovat hyvin pitkälle periaatteiltaan yleisen

kustannustuen mukaisia, mutta vastaavaa laskentakaavaa ja referenssiaikaa ei sovellettaisi. Avustuksen enimmäismäärä nostettaisiin tilapäisten valtiontukipuitteiden mahdollistamalle enimmäistasolle.

Ahvenanmaan maakunta

Voimassa oleva asetus on annettu poikkeusoloista johtuen. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 34 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat valmiutta poikkeusolojen varalta. Valmiuslaki ja sen nojalla annetut säädökset ovat siten voimassa myös Ahvenanmaalla. Tämän vuoksi voimassa oleva asetus kattaa myös Ahvenanmaan kalatalouden yritysten tukemisen. Normaalioloissa kalatalouden yritysten tukeminen on edelleen Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 16 kohdan nojalla maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvan elinkeinotoiminnan tukemiseen kuuluvaa alaa.

Ehdotetut muutokset eivät vaikuta avustusten myöntämisperusteisiin vaan ne liittyvät avustusten määrän ja tason laskentaan tehtäviin muutoksiin. Tämän vuoksi asetusta sovellettaisiin muutettuna edelleen myös Ahvenanmaan alueella toimivien kalatalousyritysten tukemiseen.

Ehdotus

5 §. Pykälässä säädetään avustuskelpoisesta toiminnasta ja hyväksyttävistä kustannuksista. Pykälän 1 momentissa poistettaisiin enimmäisajanjakso, jolta tukea voidaan maksaa. Enimmäisajanjakso mainittaisiin sen sijaan 8 ja 8a §:ssä.

8 §. Voimassa olevan asetuksen 8 §:n otsikko on ”Avustuksen määrä ja siihen liittyvä harkinta”. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se rajattaisiin koskemaan vain kalastusta ja kalankasvatusta. Samalla muutettaisiin pykälän otsikko muotoon ”Avustuksen määrä ja siihen liittyvä harkinta kalastuksessa ja kalankasvatuksessa”. Otsikon muuttaminen on tarpeen, koska ehdotetussa uudessa 8 a §:ssä säädetäisiin kalan jalostuksesta sekä kalan tukku- ja vähittäiskaupasta.

Pykälässä säädetäisiin avustuksen määrästä ja siihen liittyvästä harkinnasta kalastuksessa ja kalankasvatuksessa. Avustuksen määrää laskettaisiin enintään 70 prosenttiin hyväksyttävistä kustannuksista, jolloin avustuksen määrässä olisi otettu huomioon yleisen kustannustuen laskukaavassa oleva 30 prosentin omavastuu. Myönnettävän avustuksen vähimmäismäärää alennettaisiin 2 000 euroon, joka vastaa myönnettävän kustannustuen vähimmäismäärää. Avustuksen enimmäismäärä nostettaisiin 120 000 euroon, joka on kalastus- ja vesiviljelyalalle tilapäisissä valtiontukipuitteissa asetettu enimmäisraja.

Avustusta voitaisiin myöntää jatkossakin kalastuksessa ja kalankasvatuksessa enintään kuuden kuukauden pituiselle ajanjaksolle. Kalastuksessa ja kalankasvatuksessa on tarpeen huomioida pidempi ajanjakso, koska tuotanto on syklistä. Esimerkiksi vesiviljelyssä vuoden tuotanto myydään pääsääntöisesti kasvukauden jälkeen syksyllä, mutta tuotantoon liittyviä kiinteitä kustannuksia syntyy koko kasvukauden ajan.

8 a §. Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi 8 a pykälä. Pykälässä säädetäisiin avustuksen määrästä ja siihen liittyvästä harkinnasta kalan jalostuksessa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa. Kalan jalostuksen sekä tukku- ja vähittäiskaupan osalta avustuksen määrän laskemiseen sovellettaisiin vastaavaa kaavaa kuin yleisessä kustannustuessa. Avustuksen määrä ei kuitenkaan voisi ylittää 120 000 euroa, joka on valtiontukien tilapäisissä puitteissa kalatalouden yrityksille myönnettävälle tuelle asetettu enimmäismäärä.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin avustusten määrän laskemisesta kalan jalostuksessa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa. Esitetty laskentakaava perustuisi yleisessä kustannustuessa sovellettuun kaavaan, jossa covid-19-epidemian aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia yrityksen toimintaan suhteutetaan ensin edellisen vuoden vastaavan ajanjakson liikevaihtoon ja tämän jälkeen liikevaihdon suhteellisen aleneman mukaisesti kompensoidaan yrityksen kiinteitä kustannuksia ja palkkakuluja.

Yhtälössä *vertailuajankohdan liikevaihdolla tarkoitetaan* yrityksen vuoden 2019 maaliskuusta kesäkuuhun ulottuvan ajankohdan liikevaihdon kuukausittaista keskiarvoa. Jos yritys on perustettu vuoden 2019 kesäkuun jälkeen, vertailukauden liikevaihto olisi vuoden 2020 tammikuun ja helmikuun liikevaihdon

keskiarvo. *Tukikauden liikevaihto* on yrityksen vuoden 2020 huhtikuun ja toukokuun liikevaihdon keskiarvo.

Tukikauden kiinteät kustannukset ovat yrityksen ilmoittamat kiinteät kustannukset yhteensä koko tukikautena eli huhtikuun ja toukokuun aikana. Kiinteitä kustannuksia olisivat vuokratulot ja muut yrityksen kulut sen omassa käytössä olevasta kiinteistö-omaisuudesta, laite- ja esinevuokrat, käyttöoikeuskorvaukset sekä lisenssimaksut. Vastaavasti *tukikauden palkat* olisivat yrityksen tulorekisterin mukaan maksamien palkkojen yhteissumma koko tukikautena eli huhtikuun ja toukokuun aikana. Tukikauden kiinteiden kustannusten ja palkkakulujen määritelmät ja ajanjakson pituus olisivat vastaavat kuin yleisessä kustannustuessa.

Kaavassa oleva luku *0,3* on liikevaihdon aleneman omavastuu eli 30 prosenttia. Yhtälö tuottaisi ensin keskimääräisen liikevaihdon aleneman, joka on suhdeluku, esim. 0.4, mikä vastaisi 40 prosentin liikevaihdon alenemaa. Tästä vähennetään omavastuuosuus 0.3, mikä vastaa liikevaihdon laskua 30 prosentilla. Laskutoimituksesta saatava kerroin olisi tällöin 0.1. Mikäli liikevaihdon alenemaa kuvaava suhdeluku olisi 0.3 tai pienempi, antaisi laskutoimitus tulokseksi nollan tai vähemmän. Näin ollen omavastuuosuus toteuttaa yhtälössä sen tavoitteen, että tuen edellytyksenä olevan liikevaihdon aleneman on oltava enemmän kuin 30 prosenttia verrattuna vertailuajankohdan liikevaihtoon.

Avustuksen myöntämisen ehtona olisi, että hakijan vertailuajankohdan liikevaihto aikavälillä 1. maaliskuuta – 31. kesäkuuta 2019 ylittää 20 000 euroa. Vastaava liikevaihdon alaraja vertailuajankohdalle on asetettu myös yleisessä kustannustuessa.

Avustuksen määrän laskemisen jälkeen vähennetään siitä tarvittaessa muut yrityksen saamat, covid-19-epidemian vaikutusten lieventämiseen tarkoitettut tuet vastaavasti kuin yleisessä kustannustuessa.

Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan X päivänä X kuuta 2020.

Ennen asetuksen voimaantuloa vireille tulleisiin hakemuksiin sovellettaisiin ennen asetuksen voimaan tuloa voimassa olleita säännöksiä.

Ehdotuksen vaikutukset

Ehdotetulla muutoksella ei olisi suoria valtiontaloudellisia vaikutuksia. Ehdotetut avustukset maksettaisiin vuoden 2020 toisessa lisätalousarviossa on kalatalouden yritysten tukemiseen covid-19-epidemian aiheuttamien haittojen torjumiseksi osoitetuista 10 miljoonan euron määrärahoista.

Asetusmuutoksella ei olisi merkittävää vaikutusta viranomaisten toimintaan. Avustuksen vähimmäismäärän laskeminen ja enimmäismäärän korotus voi houkutella nykyistä suurempaa määrää yrittäjiä tekemään hakemuksia. Tähän mennessä kalatalouden yrityksille myönnettävää tilapäistä avustusta on haettu maltillisesti ja ELY-keskusten resurssit ovat riittäneet hakemusten käsittelyyn.

Asian valmistelu

Asia on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä.

Tilapäisten valtiontukipuitteiden mukaisen tuen myöntämisen edellytyksenä on komission antama hyväksyntä Suomen valtiontukiohjelmalle. Komissio on hyväksynyt Suomen tekemän ilmoituksen tukiohjelmasta 6.5.2020 (SA.57221) sekä tukiohjelmaan esitetyt lisäjouset 13.7.2020 (SA.57958). Maa- ja metsätalousministeriö on tehnyt X.X.2020 komissiolle ilmoituksen ehdotetuista muutoksista tukiohjelmaan.

Ehdotuksesta pyydettiin lausuntoja ajalla X.-X.X.2020 lausuntopalvelu.fi:ssä.